

1944-1985

1949

Gătesc, în povestirile lui Kalinin: „Mă aflu în vizită la Vladimir Iliev răsă și acolo ne-am luat cu vorba pe următoarea temă: prin ce înlocuim religia. Vladimir Iliev era de părere că în afară de teatru nu există instituție, nu există organ cu care am putea înlocui religia. Căci nu ajunge să distrugi religia și prin aceasta să eliberezi pe deplin omenirea de cătușele cumplite ale spiritului religios, dar în locul acestei religii trebuie să pui altceva și Lenin spunea că locul religiei va fi luat de teatru”.

Cred că și lucrăm, acum, în acest sens. Dar cât de lung va fi drumul? Și ce fel de teatru va putea înlocui eclezia?

1958

Actorul Ernest Măstei, care s-a impus în mod deosebit în filmul Desfășurarea al lui Marin Preda și Paul Călinescu, debutează la Giulești (unde e angajat) cu o piesă curioasă, nu lipsită de interes, Răzeșii lui Bogdan. Sfirșitul e convențional, dar Horea Popescu știe să construiască astfel încât ceea ce e factice să pară, scenic, plauzibil.

Sint acum mai multe piese din viața satului, unele foarte rele, două-trei curate și sărăcăcioase, una pe cât de bine scrisă (compusă), pe atât de — cum să-i zic? lipsită de viață: Recolta de aur de Aurel Baranga. O distribuție de mîna-ntîi și buna cunoaștere a vieții rurale de către regizorul Ion Olteanu face spectacolul chiar plăcut, în orice caz spiritual, fals doar în încruntări. Piesa e criticată în „Știința”, autorul se autocritică public, o reface; se re-repetă, se re-vizionează, se pura-vizionează etc.

La Brașov vedem o încintătoare piesă chineză de Go-Mo-Jo, Ciu-Yuan, într-o regie oarecare. La Național (sala Comedia) Marietta Sadova ne prezintă Un post rentabil de A. Ostrovski, spectacol leșios, într-un decor fud, menționabili dintre interpreți fiind doar Aurel Munteanu și tînăra Sandu Toma.

Reluarea piesei Cumpăna de Lucia Demetrius la Studioul „Nottara”, în regia total neinspirată a lui Marius Popescu și într-o scenografie înspăimîntătoare, e un eșec. Se salvează numai Titus Lapteș.

Păpușile lui „Tândărică” oferă un basm oriental în transcripție germană, Micul Muck. Interpreta eroului e atât de imaginativă, atât de tandră cu păpușca ei, atât de mobilă și nostimă, și are o voce atât de melodioasă!

O cheamă Brîndușa Zaița.

O revăd, ceva mai tirziu, în Pășaniiile unei păpuși de lemn, adaptare pedestră după Pinocchio, pusă în scenă lennos de unul care nu va fi niciodată artist. Nu cred în asemenea meșteșugari care relatează, care întocmesc „pășanii”. Despre acesta nu cred că va da vreodată un mare spectacol, doar în-jghebdări cel mult posibile. Dar, din nou, artista cu păr de aur și ochi ireal de albaștri, unchiuoașă și veselă, realizează o Vulpe care pare a fi nu a lui Colodă, ci a lui Saint-Exupéry, și un mic vagabond, Fitul, cîrn, roșu și obraznic, fermecător.

O felicit pe directoarea Margareta Niculescu pentru actriță.
— Mda — zice — e bună.

Viziunea lui Dan Nasta asupra Anilor negri de A. Baranga și N. Moraru, la Iași, e de tot interesul. Piesa e jucată à rebours, dînd efecte nebănuite. Sigur, i se rîd și așa cusurările, iar de la un moment dat — cum se întîmplă și cu alte spectacole ale acestui regizor artist, cultivat, gînditor de orizont larg — lucrurile se sleiesc, se dezartisticizează. Trupa ieșeană continuă însă să mă emotioneze; pe unii actori îi știu de aproape un sfert de veac, prin ei am cunoscut întîia oară nemaipomenita artă a teatrului și n-o să- uit niciodată: Ștefan Dăncineanu, Constantin Sara, C. Protopopescu, Miluță Gheorghiu, Ion Schimbinschi, Gică Popovici, Mărioara Davidoglu, Nicolae Șubă. E și un tinăr energic, cam nesigur, dar talentat G. Vrinceanu.

1976

Aflu dintr-o corespondență a lui George Bernard Shaw cu Liviu Rebreanu că autorul irlandez s-a mirat de alegerea repertorială făcută de directorul român (Major Barbara), recomandîndu-i mai degrabă Căruța cu mere sau Pygmalion, și că i-a cerut să taie actul ultim din piesa sa Om și supraom, care se juca la București, fiindcă „e plictisitor“.

Nu cred că există azi vreoa asemenea cerință, formulată de vreun autor de-al nostru...

1983

Noptile attice a lui Aulus Gellius e o carte captivantă, care trebuie mereu recitită; e ca și cum ai privi același peisaj la o mereu altă oră și în mereu alt anotimp.

Iată și o frază răscolitoare a acestui cărturar care nu cînoaște o jericire mai mare decît aceea de a-și exprima gîndurile în scris „Nu creau să trăiesc decît atîta timp cît voi mai fi în stare să scriu“.

1985

După ce s-au tipărit 40.000 de exemplare din Cartea despre Toma Caragiu, datorită faptului că a dispărut din librării în întregii țări în cîteva ceasuri, precum și cererilor masive, imperioase ale cititorilor, s-a aprobat să se realizeze o nouă ediție în 100.000 exemplare. Dar și acestea dispar fulgerător. Nu puțini oameni îmi scriu sau îmi spun că, pentru ei, actorul trăiește. Popularitatea lui continuă să fie uriașă, incredibilă.

Septembrie

Oprese, deocamdată, aici publicarea jurnalului meu de critic, care a fost găzduit, atîta amar de vreme, cu deosebită bunăvoință colegială și remarcabilă ospitalitate redacțională, de revista „Teatrul“ Le mulțumesc pentru ardeica confrăților și redactorului-șef Theodor Mănescu — din inițiativa căuia am și încredințat tiparului atîtea pagini ale „Jurnalului“.

Il vom relua cînd (și dacã) va fi cazul...